

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

35. števil.

V Ljubljani, v četrtek, dne 24. marca 1910.

Leto XIII.

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo „Rdečega Prapora“, Ljubljana. — Za denarne pošiljke naročila na list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravništvo „Rdečega Prapora“, Ljubljana, Selenburgova ulica 6/II.

Delavski tisk na Goriškem.

Nestetokrat smo že pisali in govorili o potrebi in pomenu delavskega tiska za razvoj stranke in za koristi delavstva. Vendar naše pisanje in govorjenje ni obrodilo tistega sadu, ki bi ga morale. Priznamo, da je naš tisk zadnja leta precej napredoval; a kaj pomeni to, ko so potrebe še vse drugače narasle? Včasih je list pisal za malo peščico delavcev, danes imamo organizirane delavce na vseh straneh, danes imamo stare, izučene sodrugi in začetnike v stranki: opraviti imamo z razmerami v različnih krajih. Kar je bilo nekdanj več kakor dosti, nam je danes vse premalo.

Kakor menda povsod, čutimo to pomanjkanje tudi na Goriškem. Koliko več vpliva bi imela naša stranka v deželi, ako bi prihajal „Rdeči Prapor“ v vsako občino na Goriškem? Kako hitro bi se širila ideja socializma po vsej deželi? Koliko lažja bi bila naša agitacija! — A koliko nam še manjka do tega cilja!

Ali je mogoče, da je goriško delavstvo tako neprebujeno in ne čuti potrebe, čitati svoje glasilo „Rdeči Prapor“? Ne — tako neprebujeno ni, ampak leno je za čitanje in še bolj leno je za plačevanje. Zakaj bilo je tako vzgojeno in še danes je vajeno, da čita zastoj. Liberalci in klerikalci pošiljajo ljudstvu svoje časopise, če jih le hoče. Toda naša stranka ne more dajati lista zastoj, ker nima kapitalističnih subvencij. Ampak naši delavci bi si morali vendar napraviti sodbo med našim listom in časopisi meščanskih strank. Kakšna razlika! Meščanski listi so naravnost naši sovražniki; skrivajo nam resnico in nas hočejo držati v temi. Delavski list „Rdeči Prapor“ pa odkriva resnico. On je naš glasnik, zagovornik in branitelj delavskih, in samo delavskih interesov.

Vrednosti delavskega časopisa ni mogoče preceniti, zato, sodrugi in zaupniki, bi morala biti naša prva dolžnost, da se otresemo tiste mračne lenobe in da gremo na delo za razširjenje „Rdečega Prapora“ ki je naše glasilo. Tu ne more veljati noben izgovor, ne da je list predrag, ne da ni lokalni, ne da prinaša premalo goriških poročil.

Kakšen je vzrok, da je list predrag? Ta, da ima premalo plačujočih odjemalcev. Pridobimo listu toliko tisoč naročnikov, kolikor bi jih lahko imel z ozirom na število delavstva, pa ne bo več predrag. A še nekaj. „List je predrag, da bi se kupil trikrat na teden ali vsaj vsak četrtek.“ Pa za češke in nemške delavce ni predrago, da si kupujejo svoj dnevnik in povrh še nekoliko tednikov in mesečnikov? Ampak češki in nemški delavci žrtvujejo kaj za svoj tisk, ker vedo, da se brez močnega časopisa ne morejo bojevati in da jim nosi vsak vinar, ki ga dajo v ta namen, obilne obresti. Mi pa rajši damo za liter vina, ki nas popokvari, kakor za list, ki nas ozdravi.

Seveda bi bila še druga sredstva, da bi list lahko bil cenejši. Če bi hoteli zagovarjati interese kapitalistov, bi lahko dobili denarja, da bi se list dajal zastoj. A kaj bi bilo tedaj z delavskim bojem?

Pomislite, sodrugi, da more list le tedaj zagovarjati vaše interese in se bojevati proti vašim nasprotnikom, če je od njih popolnoma neodvisen. List mora biti vaš, zato mora biti tudi le od vas vzdrževan. Čim več jih je, ki prispevajo z naročanjem ali s kupovanjem, tem večji bodo de-

hodki lista in tem lažje bo cenejši. Vidite torej, da je cena lista le od vas odvisna. Potrudite se, da ga bo res kupoval vsak delavec v deželi, da ga bodo imeli v vsakem lokalu, kamor zahajajo delavci, pa boste desegli, kar bi radi.

Toliko za danes. O drugih željah in izgovorih, ki se pogostoma čujejo, izpregovorim v prihodnji številki v soboto in moja želja bi bila, da bi tudi ta članek čital vsak goriški sodrug in — se tudi po njem ravnal. Koristilo bo le delavstvu samemu.

Mrtva roka v Avstriji.

Znani profesor Wahrmund je zadnji teden v Inomostu na shodu „Svobodne šole“ predaval o premoženju „mrtve roke“ v Avstriji. Izvajal je, da na vsem področju avstrijskega cerkvenega prava ni anovi, ki bi bila bolj zamotana in nejasna kakor vprašanje cerkvenega lastninskega prava. Izza tereziansko-jožefovske dobe so se uveljavljale različne struje in ustvarjale norme, ki se nikakor ne dajo združiti. Oblasti so storile, kar se moglo, da so se bolj zamotale vso reč.

Vpričo tega položaja nikakor ni misliti, da bi se podala popolna slika cerkvenega premoženja. Vendar je pa mogoče, na podlagi točnih statističnih podatkov pokazati, kako silno se je cerkveno premoženje v Avstriji pomnožilo izza druge polovice 19. stoletja in potem se šele lahko vpraša, če so se s tem izrednim pomnoževanjem tudi vestno izpolnjevale v zakonih vtemeljene dolžnosti.

Stanje cerkvenega premoženja pred letom 1880 je bilo sledeče:

	1845	forintov	1880
Stolne cerkve	538.252		641.815
Skofjake menze	6.975.854		5.798.897
Stolni in kolegialni			
kapiteljni	837.296		1.056.006
	1835		1880
Zupne cerkve	30.718.911		93.426.156
Kuratne prebende	10.904.943		100.386.602
Samostani	12.268.196		89.927.565
Semenišča	534.498		2.920.291
Drugi objekti	30.908		346.530

Skupno aktivno premoženje cerkve je znašalo leta 1835 54.410.720 for. leta 1880 295.513.770 » Naraslo je za 241.103.050 »

Pasivno premoženje je znašalo leta 1835 2.707.529 for. leta 1880 9.819.685 » naraslo torej za 7.112.146 »

Od leta 1880 do 1900 se je aktivno premoženje cerkve tako izpreminjalo:

a) Katoliške katedrale: leta 1880 641.815 for. leta 1900 7.442.973 K Naraslo je v 20 letih za 6.159.342 »

Pasivno premoženje je od leta 1890 do 1900 naraslo od 16.560 for. na 55.439 kron.

b) Skofjake menze: leta 1880 5.798.897 for. leta 1900 62.991.902 K Naraslo za 51.394.108 »

Pasivno premoženje je v istem času naraslo od 248.897 for. na 1.224.951 kron.

c) Stolni in kolegialni kapiteljni: leta 1880 1.056.006 for. leta 1900 41.468.138 K Naraslo za 39.356.126 »

Pasivno premoženje je naraslo od 7495 for. na 2.040.778 kron.

d) Župnije in druge cerkve:

leta 1880 94.426.156 for. leta 1900 262.085.280 K Naraslo za 73.832.968 »

Pasivno premoženje je padlo v istem času od 4.347.929 for. na 5.053.766 kron.

e) Kuratne prebende in drugi beneficiji: leta 1880 100.308.602 for. leta 1900 208.205.543 K Naraslo za 7.432.339 »

f) Samostani: leta 1880 89.927.565 for. leta 1900 193.229.924 K Naraslo za 13.374.794 »

Pasivno premoženje je padlo od 4.241.396 for. na 7.425.752 kron.

g) Semenišča: leta 1880 2.920.291 for. leta 1900 13.128.110 K Naraslo za 7.287.528 »

Pasivnega premoženja je bilo leta 1880 14.265 for., leta 1900 pa 155.772 kron.

Skupno aktivno premoženje cerkve je znašalo: leta 1880 295.513.770 for. leta 1900 813.612.301 K Torej je naraslo v dvajsetih letih za 222.584.761 kron.

Leta 1900 je imela cerkev skupnih dohodkov 60.763.818 K izdatkov pa 35.521.373 » torej prebitka 25.242.445 » v enem letu.

Profesor Wahrmund je konstatiral, da cerkev ne izkazuje svojega pravega premoženja, ki se v Avstriji lahko ceni na 3 do 4 milijarde.

V svetem pismu se neke govori o zakladih, ki jih rja in moli žro. Kristus je učil, naj se ne nabirajo tako zakladi. Ampak to stoji le v evangeliju.

Kdo je falsificiral Friedjungove dokumente?

S Friedjungovim procesom je doživela avstrijska diplomacija blamažo, ki presega še ono, katero je Prusiji pripravil kopniški stotnik. Umljivo je torej, da so se gospodje trudili vsaj izvedeti, kdo jih je tako peklensko speljal na led. Sedaj se z Dunaja javlja, da je ondotna policija odkrila falsifikatorja „dokumentov“. Njegovo ime drže še tajno.

Z dunajsko policijo je treba nekoliko previdnosti, ker se je sama že dostikrat vrezala. Če je pa res dobila sleparja, se bo svet že zanimal, kdo je tako potegnil avstrijske diplomate in nemške učenjake. Po dunajskih vesteh je dotični bivši srbski uradnik, ki je tudi dolgo sodeloval pri dunajskih časopisih. Policiji je bil že takrat sumljiv. (To pravi namreč policija sedaj.) Ko je bilo razmerje s Srbijo do skrajnosti napeto, ga je državna policija izgnala. Na to je odpotoval v Berlin, toda na prošnjo nemškega poslanika na Dunaju so ga izgnali tudi iz Berlina.

Policija je prepričana, da tisti Štefanović, o katerem se je v Friedjungovem procesu toliko govorilo, res živi v Belemgradu. Ta je baje prodal falsificirane dokumente nekemu avstrijskemu protispionu in tako se je razvila tika „velika akcija“, ki se je zaključila še z večjo blamažo.

Zahtevajte po vseh gostilnah, kavarnah in brivnicah

„Rdeči Prapor“

Proti pijančevanju.

(Iz govora posl. dr. Adlerja v razpravi o zakonu proti pijančevanju.)

Boj proti alkoholizmu, kakor ga misli ta zakon, se vodi pod čudnim pokroviteljstvom vlade, ko vendar vsakdo ve, da se opira velik del finančnega gospodarstva vlade ravno ob uživanje žganja. Tako poln žganja ni noben pijanec kakor vsa kapitalistična družba in visoka vlada. Socialni demokratje smo že pred leti na naših strankinih zborih spoznali, da je boj proti alkoholizmu med

najvažnejšimi nalogami socialne demokracije.

V načrtu vlade pa ne gre za alkohol sploh, ampak le za žganje; pivo in vino pa vplivata ravno tako škodljivo na možgane in druge organe. Tudi se ne govori o žganju sploh, ampak le

o žganju revežev.

Nič ne ugovarjam, če se visoko plemstvo in kar je z njim v zvezi, opaja, duelira in uganja, kar hoče. Svojim sovražnikom privoščim vse napake. Simpatično nam je vsako stremljenje, ki hoče omejiti uživanje alkohola. Ampak koliko resnosti ima vlada, se bo videlo še pri zakonu o davku na žganje, kadar pride na razpravo Krekov predlog, s čigar namenom se popolnoma strinjam in ki hoče, da se porabi večji del dohodkov od žganja za temeljitejši in sistematični

boj proti pijančevanju.

Važno bi bilo, skrbeti za zdravilišča za pijance. Pijančevanje ljubi najbolj država in finančni minister. Alkohol se razlikuje od drugih strupov le v tem, da država od njega živi. Pijančevanje ni le napaka, ampak tudi

socialna prikazen.

Tudi najrevnejše proletarce pripravi izobrazba ahke do spoznanja, da vrše s pijančevanjem

samomor na sebi in na svojem razredu.

Delavcem pravim vedno: Nikomur ne ustrezate tako, če se opajate, kakor visokim gospodom, ki tem lažje vihte bič nad vami. Jaz ne bi skrival pijancev, ampak na cesti bi jih kazal za svarilen zgled. Stari Špartanci so opajali sužnje in so jih vodili okrog; jaz bi si danes izbral studente in kavalirje. Za omejitev pijančevanja je le dvoje sredstev. Prvo je prosveta in agitacija. Drugo je zmanjšanje prilike za kupovanje žganja. Tako bi se odpravile

vsiljevanje žganja.

Pogostoma daje prodajalec žganja delavcem le tedaj druge potrebščine na kredit, če kupijo tudi žganja.

Zakon hoče vpeljati koncesioniranje prodaje žganja. Vsakdo ve, kako lahko nastane iz takih koncesij

korupcijski fond.

Se na Dunaju je največja težava, otvoriti gostilno brez pijače. V Ljudskem domu se je hotela napraviti taka gostilna, a magistrat jo je odbil, češ, da ni lokalne potrebe. Poizkus, prodajati na ulicah in trgih topel čaj in kavo, da bi se omejilo žganjepitje, se je preprečil. Kjer so take tendence, si je lahko misliti, kaj se more pričakovati od te postave. Najprej je vlada hotela prodajo žganja tako omejiti, da na 500 prebivalcev ne bi prisla več kot ena prodajalna. Od leta 1891. se vlada korak za korak umika. Rad bi sprejel zakon, tudi če bi le malo pomenil. Ampak

ničla je premalo.

Ne ugovarjam kazenskim določbam za gostilničarje; ampak nekatere teh določb so smešne, n. pr. izjema za avtomate. Vsak gostilničar si bo lahko mislil: Čemu bi hodil v nevarnost? Naj se ljudje avtomatično upijajo. Kazni za pijane se nikdar ne morejo upravičiti. Reveže, ki nosijo svojo opico na ulico, bodo zaprli; bogati pijanec, ki ga nalože na avtomobil in odpeljejo domov, bo pa prost. Na ta način je to

razreden zakon.

Glasovali bomo za to, da se načrt še enkrat odkaže odseku. (Zivahno odobravanje pri socialnih demokratih.)

Sodrugl zaupniki, ki so dobili kole-darje v kolportajo, so naprošeni, da čim-prej odračunajo. Čas je, da sklenemo knjige!

Politični odsevi.

* **Dunajski župan** postane torej vendar najbrže neznaniti Neumayer. V ponedeljek je bil na rotovžu sestanek, katerega so se udeležili podžupani dr. Neumayer, dr. Porzer in Hierhammer, nadalje dr. Gessmann in načelnik krš. soc. občinskega kluba dr. Wessely. Dr. Porzer je izjavil, da se nikdar ni mislil pogajati za mesto župana, ampak da se je le kazal pripravljene, prevzeti mesto za dve leti, potem se pa umakniti Weisskirchnerju. Ker ga pa časopisi še vedno imenujejo nekako protikandidata Neumayerju, izjavlja, da sploh ne kandidira in prosi tiste obč. svetovalce, ki so mislili morda glasovati zanj, naj oddajo svoje glasove Neumayerju.

* **Slogo v krščansko-socialni stranki** bi na vsak način radi glumili dunajski veljaki. Toda živ krst ne veruje več v to slogo. Intrige za mesta v stranki, v občini in v deželi so vendar preveč javne. Tako je eden glavnih krščansko-socialnih petelinov, mestni svetovalec Hraba, na nekem shodu govoril reči, ki so silno razburile njegove tovariše. Dejal je n. pr.: «Okrog županove smrtni postelje so se sukali tisti, ki so že komaj čakali na delitev dedščine. Zatajiti so hoteli celo, da je Lueger napravil oporoko. Neugodno se je občutilo, da se je tudi vlada vmešavala v volitev župana. Meščanski klub, ki ga je spravil Lueger v življenje, je pomagal vsem tistim do mastnih služb, ki bi danes radi presli preko njega na dnevni red. Proti Neumayerju se agitira, ker bi nekateri ne le radi dobili dobro plačano županstvo, ampak tudi razpolagali s finančno močjo občine. V tem tonu gre to dalje. In veljaki še govorijo o slogi v kršč.-socialni stranki?

* **Baron Bienerth** je bil v sredo pri cesarju na avdienci in mu je poročal o političnem položaju. Kako je poročal, se ne ve.

* **Prihodnja seja državnega zbora** je imela biti dne 12. aprila. Ker pa se porine tega dne v Trstu nova bojna ladja «Zrinji» v morje, bo seja sele dne 14. aprila. Nekateri odseki se pa sklicajo že v drugem tednu aprila.

* **Vlada misli o praznikih počivati.** Vse uganje, da bo porabila velikonočne dni za uravnavo političnega položaja, je padlo v vodo. Rekonstrukcija kabineta ostane «na dnevnem redu». Baron Bienerth najbrže misli, da bi političarjem drugače zmanjkalo gradiva za govorjenje.

* **O češkem deželnem zboru** se za sedaj ne bo razpravljalo, dasi vlada ve, da je dežela na pragu bankrota in da je od ureditve razmer v tem deželnem zboru odvisno tudi delo in stališče strank v državnem zboru. Še le konec aprila misli vlada sklicati Čehe in Nemce in potem bi češki deželni zbor morda imel kratko zasedanje v maju.

* **V hrvaškem saboru** se je zadnje dni mnogo govorilo, a večinoma se je mlatila prazna slama. Člani posameznih strank so dajali izjave o svojem stališču. Bilo je mnogo besed, a malo jedra. Ampak hrupa je bilo dovolj. Skrbeli so zanj največ Frankovci.

* **Prepir v ogrski zbornici.** Ko se je po 4 $\frac{1}{2}$ urnem premoru seja zopet otvorila, ni bilo ni enega ministra v zbornici. Predsednik je grajal dogodka in pozival na mir. Na desnici so kričali: Zlaj pokazite svojo korajžo. Grof Apponyi se je oglašil za besedo in dejal: Ta sramota se mora maščevati. Tisti, ki so izzvali one prizore, se morajo sami javiti. Nastal je zopet silen prepir. Szakajas je priznal, da je vrgel zakonik min. predsedniku na glavo. To je priznal tudi Zacharias. Nastal je zopet kraval in seja se je prekinila. Potem je Hofmann povedal, da je metal predmete, pa ne ve kakšne. Končno se je sprejel Batthanyjev predlog, da se protestira proti razpustu. Seja se je zopet prekinila. Khuen je zapustil hišo. Sledile so potem interpelacije. Ob 3. se je zaključila seja.

* **Ogrski državni zbor** je razpuščen. Slovesna razpustitev se je izvršila v kraljevskem dvorcu v Budimu. Navzoči so bili ministri, člani gosposke in člani poslanske zbornice, izvenaj Justhovec in Košutovec, od katerih je prisel samo zbornični predsednik Gál. Nadvojvoda Josip je prečital v imenu cesarja prestolni govor, ki pravi, da se je po stireletni dobi ustavilo ustavno delovanje državnega zbora in ustavnih činiteljev, ki so s parlamentom v harmonični zvezi. V sled tega je kralj prisiljen, razpustiti državni zbor in naložiti svoji vladi, da stori, kar je potrebno za nove volitve. — Ceremonija je bila zelo kratkotrajna.

* **Dvesto grških častnikov** je vložilo na vojno ministrstvo prošnjo, naj se izčisti grška armada.

* **Angleški ministrski predsednik Asquith** je v nekem govoru v Oxfordu izjavil, da ne veruje v pobeljenje gosposke zbornice. Treba je na demokratični podlagi popolnoma reformirati gosposko zbornico. Njena absolutna pravica ugovora more izginiti.

* **Trgovinska pogodba med Nemčijo in Egiptom** se je podaljšala do leta 1917.

Dopisi.

Spod. Šiška. Občinska seja je bila dne 26. februarja ob pol 7 uri zvečer. Na dnevnem redu so bile sledeče točke: 1. Josipina Vodnik in Anton

Virjan sta prosila za gostilniško obrt. Soglasno dovoljeno. 2. Volitev dveh preglednikov občinskih knjig za leto 1910. Soglasno sta bila izvoljena g. Gogala, uradnik pri finančni direkciji, in g. Petek, uradnik južne železnice. 3. Poročilo g. župana Pogachnika o občinskemu inventarju, premična in ne premična vrednost občinska znaša 42.800,62 kron. 4. Romes Waidi je mladoleten fant, za katerega mora občina Sp. Šiška skrbeti, zaradi slabega nadzorstva je bil poprejšnji stranki odvzet in od dne 1. marca izročen nadspovedniku Pavel Hubstu. 5. Prošnja Josipine Kosirnik za podporo. Soglasno dovoljeno 10 kron mesečno. 6. Marija Černe, posestnica hiše Franca Bizjana, je hotela postaviti stavbo, dva metra iz stavbene črte, česar občina ni pripustila. Dotična stavba se mora umakniti nazaj v stavbeno črto. Za dotični svet hoče imeti Černe 500 kron. Odbor se je odločil, da bo dotični svet kupil takrat, ko ga bo potreboval in takrat se bo tudi cena določila. 7. Zahvala visokosolcev v Pragi za 20 kron se vzame na znanje. 8. Mesoglednik v Sp. Šiški postane živinozdravnik Rihar, plača se mu na leto 1080 kron. 9. Poročilo g. Gogala o pregledovanju knjig za leto 1909.

Prejemki od 1./1.—4./7. 5./7.—31./12. Skupaj			
Godbene licence	482,70	508,10	990,80
Stavbene takse	104,—	172,—	276,—
Mrliske takse	122,—	102,—	224,—
Pasje znamke	252,—	63,—	315,—
Del. in posels. knj.	15,50	14,60	30,10
Živinski potni listi	3,76	1,80	5,56
Mesogled	790,80	903,40	1.694,20
Zenitvanjski zgiasi	80,—	70,—	150,—
Občinska naklada	5.626,33	9.621,—	15.247,33
Razno	549,29	1.823,77	2.373,06

Skupaj 8.026,38 13.279,67 21.306,05
Iz hranilnice 6.421,58 3.500,— 9.921,58

Totale 14.447,96 16.779,67 31.227,63

Izdatki od 1./1.—4./7. 5./7.—31./12. Skupaj			
Honorar za župana	799,98	999,99	1.799,97
Plače za redarje itd.	600,—	1.017,06	1.617,06
Podpora i. t. d.	435,13	932,86	1.367,99
Mrliski ogled	63,—	54,—	117,—
Cestne zadeve	534,54	5.507,71	6.042,25
Nova šola	5.105,24	1.000,—	6.105,24
Tiskovine	72,86	111,70	184,06
Inventar. Blagajna		1.395,37	1.395,37
Fekalni voz		511,—	958,—
Mesogled	447,—		
Razno	3.776,62	1.646,80	5.423,42

Skupaj 11.833,87 13.176,49 25.010,36

V hranilnico 200,— 4.100,— 4.300,—

Primanjkljaj iz leta

1908. Ta denar je

bil sele 3/1. 1909

iz hranilnice vzet 1.211,99 1.211,99

Totale 13.245,86 17.276,49 30.522,35

Prejemki 31.227,63

Izdatki 30.522,35

V gotovini dne 31./XII. 1909. 705,28

in hranil knjižica v skupni vred. 22.015,52

10. Sklenilo se je bilo dne 17. avgusta 1909, da morajo biti vse jame-greznice kakor jame za živinski gnoj betonirane in iz betonsko ploščo pokrite. Izpremeni se toliko, da morajo biti greznice betonirane in iz betonirano ploščo pokrite, druge jame za živinski gnoj naj bodo tako globoko narejene, da se ne bo mogla gnojnica po dvorišču iztekati in ne morajo biti betonirane. 11. Prošnjam Rozalije Kretič, Josip Brodar in Ivan Košir za sprejem v občinsko zvezo se ugodno, prošnja Marije Batič je odklonjena. 12. Vodovodna zadruga ponuja svoje cevi, približno za daljavo 900 m, ki bi se bile rabile še pri polaganju vodovodne mreže, ker pa za druga ne misli več delati, hoče dotične cevi občini prodati. Občinski odbor se je izrekel, da naj toliko časa počakajo, da bo občina prevzela vodovod, potem prevzame tudi cevi. 13. Za pregledovanje konj sta bila izvoljena g. Zorman in M. Bizjan. 14. Za živinoglednika za Sp. Šiško je bil izvoljen g. Majcen in dobi, če bo pregled pri občinskem uradu, 20 v, če mora iti gledat v hlev, pa 40 v. — Seja se je bila zaključila ob pol 10. zvečer. Proračun se razume tako: O 1./1. do 4./VII. 1909 je uradno stavi propadli občinski odbor, od 5./VII. naprej pa novi odbor. Za popravo cest je dal stari odbor v pol leta 534,54 K in novi odbor 5.507,71 kron. Lepa razlika. Če se bo dalo toliko vsako leto, bodo občani vsaj videli, da se je v tem kratkem času vsaj nekaj naredilo. Toliko kolikor so stale občinske ceste za leto 1909, še ni občina Spod. Šiška izdala, odkar obstoji. Za časa preminulega župana Kneza je bila občina brez doklad. Zato naj se zdaj dotični starokopitneži ne morejo poučiti, da je to potrebno in da mora biti, ker Sp. Šiška ni danes nobena zagorska kmečka vas. Zato naj se skrajni čas, da se nerednosti odpravijo in da se uredi, kar je umestno.

Colje. Jako prijeten gospod je lastnik tovarne za emaljno posodo v Gabrju, Westen. Ker se izvršujejo v njegovem podjetju razna stavbna dela, ima že od lanskega leta 11 zidarjev v poslu, zakar pravzaprav niti opravičen ni. Teh 11 delavcev je dobivalo do pozne jeseni mezdo, kakršna je v kraju običajna, torej kakor vsi na odprtih stavbah vposleni delavci. Ko pa je prišla zima in se je brezposelnost med zidarji silno razširila, je tovarna

na umazan način porabila priliko in znižala delavcem mezdno za 40 vin. na dan. Ker niso mogli zidari tisti čas drugod dobiti dela, jim ni kazalo nič drugega, kakor potrpeti. Sedaj je pa pomlad tukaj in stavbe se oživljajo. Nič ni bolj naravnega, kakor da se omenjeni zidarji zadnji teden naprosili podjetnika, naj jim zopet nekoliko priboljša. Bili so še celo tako skromni, da niso zahtevali vseh 40 vinarjev naenkrat. Ampak naleteli so na pravega tiča. Zadrli se je, da naj bodo veseli, če jim sploh daje dela (t. j. če je tako milostljiv, da jih izkoristi), priboljška jim pa ne da niti vinarja; na noben način ne. Zidarji so ponovili prošnjo, a zaman. Končno jim ni ostalo nič drugega, kakor reči: Pa naj gospod Westen sam opravlja zidarsko delo po 10 ur na dan za 3 K 60 vin. Zahtevali so obračun in knjižice pa so razven dveh odšli. Vse dostojne zidarje opozarjamo na ta dogodek in jih pozivamo, naj ne sprejmejo pri Westenu v Gabrjahu nobenega dela.

Idrija. Članom podružnice «Unije» kakor tudi vsem somišljenikom se tem potom naznanja, da se v zmislu sklepa zadnje podružnične seje nedeljske diskuzije vršijo od 26. t. m. naprej ob sobotih ob 9. uri zvečer v prostorih rud. društva v Idriji. Diskuzije so javne, vsak udeleženik ima pravico do besede. Namen do diskuzije je v prvi vrsti razpravljati o rudarskih težnjah, o kojih se danes toliko govori. Bomo videli, kje so tisti, ki pravijo, da v Idriji vse spi. Pridite in govorite!

Gorica. (Lekcija stavkokazom.) Vsi delavci so dobro vedeli, da traja že 9 mesecev v Švici stavka zidarjev. Tega pa niso hoteli znati zidarji iz Renč, Muše, Sv. Lovrenca, čeravno smo jih osebno in z brzojavkami v rokah obvestili, da naj se ne dajo zapeljati od krumirskih agentov, kateri jih vabijo delat v Švico. Vsi naši opomini niso nič pomagali; šli so vseeno. Mi smo pa takoj brzojavili stavkinemu odboru, da naj jih sprejmejo kakor priteci. In res, ko so prišli ti nesrečneži na mesto, so jih tamonajši delavci čakali in izrgali agentom iz rok ter jih vzeli seboj. Nekaj so jih spravili nazaj, nekaj pa so jih poslali v Nemčijo. Tako se je tudi ta poizkus krumirskih agentov ponesrečil. Goriška dežela pa ima še enkrat pečat na čelu, da ima skladišča krumirjev pri vseh stankah. Goriški delavci, čas bi bili že, da bi se iz naše dežele več ne eksportirali stavkokazi, ker je to sramota za vse, ki živimo v tej deželi. Zato skrbimo vsaj mi socialisti, da se to odpravi. Zato pa je naša dolžnost, da prej ko je mogoče ustanovimo organizacijo zidarjev na Goriškem, ki je potrebna kakor vsakdanji kruh. Zidarji, na delo za organizacijo!

Strokovni pregled.

Krojaško mezdnno gibanje.

V Gradcu poteče 1. aprila tarifna pogodba. Pomočniki so predložili zadnji nov štirirazredni tarif ter izkušajo doseči kolektivno pogodbo.

V Solnogradu so pomočniki predložili mojstrom zahteve, ki vsebujejo različne dopolnitve že obstoječega tarifa in zvišanje temeljne plače za 10 odstotkov.

V Inomestu so mojstri odklonili uvedbo dnevnega dela z dnevno plačo. Pomočniki vztrajajo pri tej zahtevi.

V mezdnom gibanju stoje krojači v Opatiji, Beljaku, Köflachu, Voitschbergu, Gmündenu, Bocnu in Ljubnu.

V Briksnu se je mezduo gibanje končalo z delno zmago delavcev.

V Meranu je trajala stavka 7 dni. Pomočniki so dosegli 9 odstotkov zvišane plače, 1. januarja pa se zviša še za 5 odstotkov.

Za mesta Erfurt in Ratibor na Nemškem iščejo agentje v Avstriji stavkokaze. Naj nihče ne hodi tja!

Švica. Tu stoje krojaški pomočniki že dlje časa v mezdnom boju. Ta boj se je v zadnjem času še poostрил, ker je društvo krojaških mojstrov sklenilo izpreiti pomočnike. Izprti so pomočniki v Bernu, Baslu, Churu, Luzernu, Sankt Gallnu, Rorschachu, Winterthuru, Solothurnu in Montreusen. Vodstvo društva krojaških mojstrov, ki ima sedež v Zurichu, je izkušalo delo iz izprtih krajev izgotovljati v Zurichu, a pomočniki so odklonili stavkolomno delo ter pričeli v znak solidarnosti stavkati z ostalimi izprtimi pomočniki. S početka so mojstri nameravali izpreiti samo pomočnike, ki delajo od kosa (Stückschneider), docim naj bi drugi delali. Pa so se urezali, ker niso računali na solidarnost delavcev. O tem boju še poročamo!

Zidarji in zidarski delavci, pozor! Po Slovenskem, zlasti po Goriškem in Spodnjem Štajerskem hodijo agentje, ki iščejo zidarjev za Švico. Svarimo jih, naj se nikar ne dajo zapeljati po obljubah po visokih plačah, ki se nikdar ne izpolnijo. Agentje pri svojem lovu na zidarje in zidarske delavce ne povedo, da je v Winterthuru in okolici stavka, ki traja že nad devet mesecev; delavska solidarnost torej zahteva, da se s takimi agenti povsod, kjer se pojavijo, temeljito obračuna. Vsak sum je takoj naznaniti Strokovnemu tajništvu v Ljubljani ali pa naravnost na naslov: Streikkommission der Maurer, Winterthur, Schweiz. Torej ne

v Švico! Zaupnike strokovnih in političnih organizacij se naproša, da pouče vse zidarje in zidarske delavce v njihovem okraju.

Domače vesti.

— **«Jutro»** se imenuje tisti bordelarski list, ki hoče živeti od skandala in svinjarije ter misli, da se s pobalinsko nesramnostjo in kričavo reklamo vse opravi. Ker smo mimogrede omenili njegove smrdljive rufijanske oglase, cvili o «moralistih», se sklicuje na «Nene Freie Presse» in namiguje v tonu revolverjskih žurnalistov, ki se je v tem revolverskem listu vdomačil od prvega dne, o osebnostih. «Jutro» bodi povedano, da s takimi lumparijami pri nas prav nič ne bo opravilo. Njegovo cviljenje o moralizmu nas pušča čisto hladno, ampak za vsak revolverski poizkus jih bomo neusmiljeno potegnili tja, kjer jih bo kmalu minila rufijanska predrznost. Od moraliziranja, katerega smešnost smo ravno mi postavljali v pravo luč, ko se gospodi od «Jutra» še sanjalo ni, da postanejo kdaj šornalistovski kapitalisti, pa do tistega svinjastva, ki se je vgnezdilo v tem, kdove kakšnim kapitaliziranim namenom služečemu listu, je distanca daljša kakor od zemlje do sonca. In če se drugim zdi, da je umestno, ignorirati vse, je naše mnenje, da je javne naloga, pobijati od prvega začetka vse lumpovske poizkuse zastrupljanja ljudstva z romani iz škandalne kronike ali pa z inserati, iz katerih zijajo pijano pohotni pogledi rufijana.

— **Veselo znamenje** dandanes je pač to, da se delavstvo povsod začneja oklepati organizacije. Spoznava že prav dobro, da je organizacija zelo potrebno orožje za delavskega človeka. Zlasti gospodarska organizacija! Konsumna društva n. pr. pridobivajo vsak dan novih članov. Na Dunaju, v Gradcu, v Pragi — po vseh industrijskih krajih se množe čete tistih, ki skrbno agitirajo za razvoj konsumne organizacije. V Ljubljani se tudi prav lepo razvija «Konsumno društvo za Ljubljano in okolico». Prav je tako. Doba organizacije je danesnja doba. Zato tudi vri v organizacijo!

— **Zidarje** opozarjamo na današnji dopis iz Celja. Prosimo jih, naj tudi drugim tovarišem povedo, kako je pri Westenu v Gabrju.

— **Pravni nasvet.** Splošna delavska zveza «Vzajemnost» priredi za svoje člane brezplačne pravne razgovore vsak ponedeljek ob 6—7 zvečer v društvenih prostorih Šelenburgova ulica št. 6. (Ker padeta prihodnja dva taka razgovora na praznike, se vršita razgovora prihodnji dan v torek ob stem času.)

— **Gledališki večer** priredi splošna delavska zveza «Vzajemnost» v nedeljo, 3. aprila ob 8. zvečer v areni «Narodnega Doma». Ponovita se enodejanki, ki sta se igrali na Glincah. Sicer se pa program nekoliko pomnoži. Po končani predstavi bo plesna zabava. Natančnejši spored še priobčimo.

— **O Halleyevem kometu** je v torek večer predaval hrvaški vseučiliški profesor Oton Kučera v «Mestnem Domu». Predavanje ki ga je priredila «Akademija», je bilo zelo zanimivo, tembolj ker ga je predavatelj ilustriral z 12 skioptičnimi slikami. Profesor Kučera je najprej pojasnil nekatere splošne astronomske pojme, govoril je o kometih sploh, končno pa o Halleyevi repatici, ki se meseca maja zopet sreča z našo zemljo. Udeležba na predavanju je bila še zadovoljiva.

Zadnje vesti.

Weiskirchner na rotovžu vpokojen. Dunaj, 23. marca. Mestni svet je sklenil, ministra Weisskirchnerja, ki je bil doslej kot magistratni ravnatelj začasno vpokojen, definitivno vpokojiti.

Ogerski parlamentarizem. Budimpešta, 23. marca. Policija je radi pretepa v parlamentu vpeljala preiskavo. V časopisju se pozivajo vsi, ki so sami opazovali dogodke, naj se oglasijo pri policiji.

Budimpešta, 23. marca. Poslanec Friderik Kallay, sin rajnega skupnega finančnega ministra Kallaya, je radi zadnjih dogodkov v parlamentu izstopil iz Justhove stranke. Njemu je sledil poslanec Putnoky. Govori se, da izstopi še več članov.

V krogih «Narodne kazine», zbirališča političnih veljakov, se govori, da bodo Justha izključili iz društva.

Budimpešta, 23. marca. Bivši ministrski predsednik Wekerle ne namerava več kandidirati za državni zbor.

Budimpešta, 23. marca. Višje drž. pravdnistvo je naložilo policiji, uvesti preiskavo radi javnega nasilstva in težke telesne poškodbe. — Policija je zaslislala 60 prič. Na podlagi zaslisa je povabila poslanca Eitner, Markos, Zakarias, Lovaszy in Beck. Zakarias je že zapustil Pešto. — Priča dr. Berebelli, ki je bil na galeriji, je izpovedal: Prvi se je Eitner zakadil proti Khuenu; Polonyi je vrgel debelo knjigo na tla; Zakarias je vrgel rdečo knjigo proti stenogr. mizi, ko ga je Hencz odričal, se je postavil na prste in vrgel nekaj proti Khuenu. Hofmann je vrgel neki predmet, nato se je poljed. minister opotekel in prijel za glavo. Časnikar Som je videl Markosa metati nek predmet. Izkazuje se, da so se bili poslanci dogovorili za pretep. — Tudi

proti Polonyju in Hofmannu se vodi preiskava. Polonyi je baje aranziral izgređ.

Nemški kancelar v Rimu. Rim, 23. marca. Danes je izšla uradna izjava, ki izreka, da so nazori Nemčije, Avstrije in Italije v vseh mednarodnih vprašanjih soglasni.

Mednarodni socialistični zbor. Bruselj, 23. marca. Osmi mednarodni socialistični zbor je sklican v Kodanj za dobo od 28. avgusta do 3. septembra. Dnovni red je po sklepu mednarodnega tajništva sledeči: 1. Razmerje združenih organizacij k politični stranki. 2. Vprašanje delavske brezposelnosti. 3. Spravna sodišča in razoroženje. 4. Mednarodni rezultati delavskega zakonodajstva. 5. Organizacija mednarodnih manifestacij proti smrtni kazni. 6. Kako se dajo najhitreje izvrševati sklepi mednarodnih zborov. 7. Organizacija mednarodne solidarnosti.

Socialisti na Balkanu. Belgrad, 24. marca. V nedeljo, dne 27. t. m. prirede socialno-demokratske stranke v Beogradu, Sofiji, Carigradu in Solunu, morda tudi v Atenah in Bukareštu protestne shode proti najnovejšim političnim načrtom Rusije in Avstrije na Balkanu.

Italijanska kriza. Rim, 23. marca. Kralj je sprejel predsednika senata in zbornice, potem senatorje Finalija, Titttonija, Visconti Venosta in poslanca Bosellija in Sacchija na avdienci.

Velika železniška nesreča v Ameriki. Pariz, 23. marca. Na postaji Marshalltown med Chicago in Des Nonos je osebni vlak med vožnjo skočil iz tira. Trije vagoni so popolnoma razbiti. Petinštirideset grozno razmesarjenih trupel so že potegnili izpod materiala, ki se je užgal. Štirideset oseb je težko ranjenih. Število mrtličev se ceni na devetdeset. Za deset oseb se boje, da so zgorele.

Potresi. San Francisco, 22. marca. Predsnočjem je bil tukaj močan potres, ki se je čutil tudi v drugih krajih države.

Pariz, 23. marca. Na bretonskem polotoku je bil predvčeranjem močan potres, ki je napravil mnogo škode na hišah.

Messina, 23. marca. Ponoči ob pol 3. in 4. sta bila dva močna sunka. Škode ni.

Catania, 23. marca. Ponoči se je naštel 23 lahkih potresnih sunkov. Zjutraj je začela Etna bruhati.

Iz stranke.

o **Miren** na Goriškem. Krajna organizacija vabi vse naročnike «Rdečega Prapora» in strankin davke plačujoče člane ter sploh vse somišljenike na važno posvetovanje, ki bo v ponedeljek, 28. t. m. ob 10. dopoldne v gostilni Jož. Mariniča (tik mostu.) Dnevni red posvetovanja je sledeči: 1. Razprava o prihodnjih občinskih volitvah, da javimo pravočasno deželni organizaciji svoje namene. 2. Ureditev plačevanja naročnine za «Rdeči Prapor». 3. Ureditev plačevanja strankinega davka. 4. Razno. Radi važnosti se pričakuje, da se vsi sodrugi zanesljivo udeležijo posvetovanja.

Vabilo

h

konferenci

sodrugov okraja radovljiškega in kranjskogorskega, ki se vrši na velikonočni ponedeljek. Začetek konference ob 9. uri dopoldne. Lokal: gostilna «pri Jeleni» na Savi.

Dnevni red:

1. Poročilo o položaju.
2. Organizacija in taktika.
3. Tisk.
4. Razno.

Popoldne ob 3. uri v veliki dvorani gostilni «pri Jeleni»

javni ljudski shod

na katerem govori sođr. A. Kristan iz Ljubljane.

H konferenci imajo pristop vsi sodrugi iz vseh krajev radovljiškega in kranjskogorskega okraja. Kdor se hoče konference udeležiti, naj se javi na adresu: Ivan Stare, predsednik kovinarske organizacije, Jesenice-Fuzine. Sklicatelji.

Umetnost in književnost.

: **«Naši Zapiski»**. Nasim čitateljem priporočamo prav toplo naročanje «Naših Zapiskov», ki kot svobodna tribuna za modernega človeka vrše častno v vsakem oziru svojo nalogo. «Naši Zapiski» izhajajo vsak mesec enkrat. Naroča se (4 K 80 v znaša naročnina) v Ljubljani, Šelenburgova ul. 6/II.

: **Delavska tiskovna družba** v Ljubljani opozarja čitatelje «Rdečega Prapora» na bogato zalogo knjig in brošur. Bibliotekam dopolnjuje Del. tisk. družba vse knjige, nemške kot slovenske. Sploh se je obračati na Del. tisk. družbo v vseh vprašanjih, tisočih se knjig in brošur.

: **Francska in drugo.** Pod tem naslovom je izdala Delavska tisk. družba v Ljubljani zbirko mišnih povesti sođr. Ethina Kristana. Cena zbirki 50 vin., po pošti 10 vin. več.

Ali si že kupil ravnokar izšlo, zelo potrebno bršurico:

Cerkvene pristojbine ali šolnina.

Dobi se v tiskarni **iv. Pr. Lampreta v Kranju** in v nekaterih knjigotrdnicah v Ljubljani (L. Schwentner in Narodna knjigarna), v Gorici (A. Gabršček), v Trstu (Gorenjec) in v Krškem (Umek). Stane samo **30 v.** po pošti 40 vin.

Dober tek je dobra stvar,
Zanemarjaj je nikar!
Dober tek imaš vsak dan,
Ako vživaš

Najboljši želodčni liker!

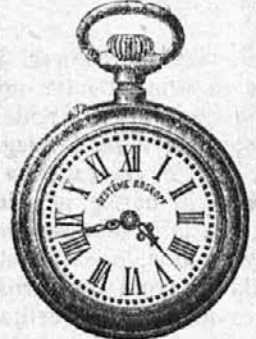
Sladki in grenki.

Ljudska kakovost liter K 2-40.
Kabinetna kakovost „ „ 4-80.
Naslov za naročila: „FLORIAN“, Ljubljana.

Postavno varovano.

Ako še niste, pošljite naročnino!

H. Suttner
Ljubljana Mestni trg
nasproti rotovža

Priporoča svojo bogato zalogo pravih **švicarskih ur, zlatnine in srebrnine** najfinjšega izdelka po najnižjih cenah. Blago le prve vrste. Cenik na zahtevo zastoj in poštne prosto. Obrnite se zanesljivo na domačo tvrdko, kjer boste najbolje postreženi. 74

Velikansko izber pomladnih in letnih oblačil

priporoča trdka 10-4

A. Kunc, Ljubljana, Dvorni trg št. 3.

Najnižje, stalne cene!

Posteljno vlago

se odstrani takoj. Starost in spol se morata nazniti. Pojasnila brezplačno.

Zavod Aeskulap št. 465

20-12 Regensburg, Bavarsko.

GRIČAR & MEJAČ, Ljubljana

Prešernova ulica šte. 9

6-3

priporočata v največji izberi po najnižjih cenah

obleke za gospode, obleke za dečke, obleke za otroke, površnike za gospode in dečke, žakete za dame, paleto za dame, plašče za deklice.

Našim somišljenikom priporočamo:
Ilirija in Praxin kremo
za čevlje.
Ciril in Metodovo vazelino in vazelino z mednarodno znamko Ciril Metoda ter **Polerin čistilo za kovine.**
Te predmete izdeluje domača tvornica kemičnih izdelkov
Golob & Volk, Ljubljana. 52-10

Znano po najnižjih cenah
se dobijo krasni 10-3

damski klobuki

v največji izberi, samo v modnem salonu

A. Vivod-Mozetič

v Ljubljani, Stari trg šte. 21.

Klobuki se sprejemajo v popravilo.

Kavarna
„Unione“ v Trstu
ulica Caserma in Torre Blanca
se priporoča.

Prvi kranjski pogrebni zavod

Telefon 97

Ustanovljeno l. 1868

FR. DOBERLET

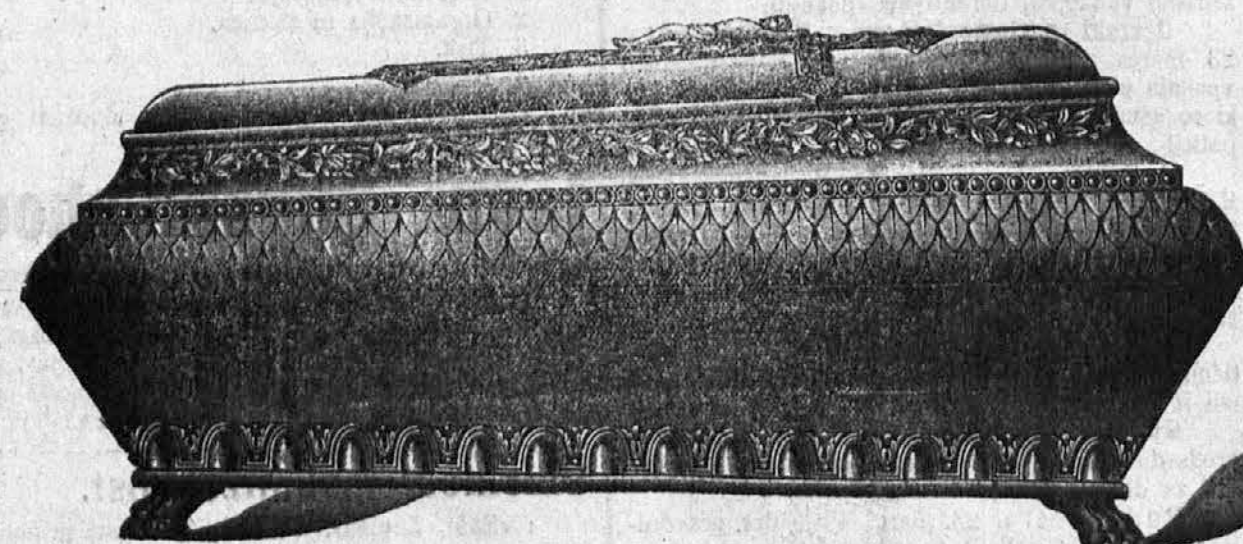
v Ljubljani

Sodna ulica št. 1

prevzema napravljanja na mrtvaški oder in pogrebe po enajstih stopinjskih razvrstitvah. pričeni s najcenejšimi tarifnimi postavki, tako da se more ustreči najrazličnejšim razmeram in zahtevam. Prevaža mrljice v zunanje kraje ter oskrbuje vse tožadnevne stvari po najnižjih tarifnih postavkih. Edina zaloga za Kranjsko prve c. kr. priv. dunajske tvornice kovinskih rakev. — Največja zaloga imitiranih kovinskolesenih in preprostih lesenih rakev po čudevito nizkih cenah; cvetlični venci s trakovi in brez trakov, mrtvaške obleke i. t. d. — Glavno zastopstvo za Kranjsko mestne cesarja Franca Jožefa jubilejske zavarovalnice za življenje in rento na Dunaju, doslej edini

zavarovalni oddelek za pogrebe

proti mesečnemu plačevanju premij. S to napravo se nudi vsakomur prilika, da si preskrbi brez nadaljne obremenitve svojcev brezplačen pogreb. Če se s tem zagotovi tudi le preprost pogreb, tako se je vendar najposlednjikrat izrazil čut ljubezni in pietete. Oprosti se s tem še za življenja težke skrbi na vsakomur možen način. Pristop se izvrši lahko po enajstih kategorijah, katerih vsaka posamezna tako natančno določa vse pogrebe se tiče stvari, da se ni treba v primeru smrti nič več dogovarjati s pogrebno zavodom, in zadosca poslati pisarni navadno naznanilo, ki potem takoj odredi vse potrebno za dogovorjeni pogreb.

mesecov, tedaj je podjetje zavezano, da priredi popočen in ves pogreb po kategoriji, ki se je izbra in dožela, ne da bi se razen zapadlih rokov še kaj doplačalo. d) Če nastopi smrt pred potekom prvih šestih mesecev po pristopu, tedaj se povrnejo vplačani obroki in nima podjetje nobene obveznosti prirediti pogreb. e) Če nastopi smrt tekom drugih šest mesecev po pristopu, tedaj je podjetje zavezano, da priredi pogreb po paprej določeni nižji kategoriji. f) Po vplačilu 180 mesečnih obrokov ni stranka več zavezana nadalje plačevati, tako da je izključeno vsako preplačilo pogreba.

Pojasnila daje glavno zastopstvo, pisarna Sodna ulica šte. 1

kjer so tudi prospekti na razpolago. — V priročnost p. n. občinstva se bodo razen zgoraj imenovane pisarne v vseh šestih okrajih Ljubljane osnovala podružnice, kjer se bodo sprejemala priglasila zavarovanj in napovedi pogreb, stajšče podružnic se bo v kratkem naznanilo.